

TÁJÉKOZTATÁSTUDOMÁNYI KÉPZÉS AZ EGYESÜLT ÁLLAMOKBAN *

Paul Wasserman **

Maryland

Előljáróban tekintsük át nagy vonalakban, mi a különbség az Egyesült Államok és más országok, különösen az európai kontinens országainak tájékoztatástudományi képzése között. Amit Európában tájékoztatástudománynak neveznek, az tulajdonképpen egyre inkább az általában dokumentáció néven ismert tevékenység szélesebb értelmezését jelenti. Annak megjelölésére, amit az európai kontinensen dokumentációnak neveznek, mind az Egyesült Államokban, mind Nagy-Britanniában a szakkönyvtárosság /special librarianship/ kifejezést használják. Az Egyesült Államokban, s bizonyos mértékig Nagy-Britanniában, a tájékoztatástudomány /information science/ kifejezésen azt a tevékenységet értik, amely mindinkább az információ és az információk kezelésének elméleti vonatkozásait igyekszik felderíteni, különösen a rendszerelemzésnek, s a számítógépeknek az információfeldolgozás és az információáramlás ésszerűsítésére történő alkalmazásával kapcsolatban. A tájékoztatástudománynak kutatási és műszaki, tudományos és technikai jelentéstartalma is van, alkotóelemeit azonban még pontosan nem határozták meg, s így az egyes kutatók, tanulók és információszakemberek többnyire különböző ismereteket tekintenek e tudomány szak alkotóelemeinek és ennek következtében a tartalmi alapozás is rendkívül változatos.

Az Egyesült Államokban a tájékoztatástudomány egyik jelentős karakterisztikuma az, hogy az amerikai egyetemek régi hagyományait követve vendégszeretően befogadják a tájékoztatási munkával kapcsolatos oktatási programokat. Ez a századforduló tájkára nyulik vissza,

* A szerzőnek Budapesten, az OMKDK-ban 1971. január 5-én elhangzott előadása.

** A University of Maryland School of Library and Information Services /Marylandi Egyetem Könyvtári és Tájékoztatási Szolgálatok Intézete/ tanszékvezetője.

amikor is Melvil DEWEYnek sikerült elérnie, hogy a New York State Library /New Yorki Állami Könyvtár/ korábbi gyakorlati könyvtárosképző tanfolyamának anyaga a Columbia Universityn /Columbia Egyetem/ megfelelően kialakított oktatási programmá váljék. Ily módon a szilárd egyetemi megalapozottsággal rendelkező könyvtári ismeretek sajátos fejlődése megindulhatott, és a könyvtártudományi képzés külön egyetemi fokozatot nyújtó szak keretében készíthette fel a hallgatókat a gyakorlati munkára. Ez váltotta fel a korábbi "tanonckodást", amelynek oktatási eszköze csak a munkahelyen történő gyakorlati képzés volt.

A könyvtárosság, ellentétben a tájékoztatóstudománnyal vagy dokumentációval, fejlődése során leginkább egy sajátos termék, a könyv gyűjtésével és használatának megszervezésével foglalkozott. A könyvtárak gyűjteményében elsődleges szerepet játszó könyv iránt kialakult eme alapvető és minden más háttérbe szorító elkötelezettség, a háborút követő első időszakban ösztönzően hatott annak a mozgalomnak a megindulására, amely később a tájékoztatóstudomány nevet kapta. Ennek talán két oka is volt. Az első: már nem lehetett bizonyossággal állítani, hogy azok az információk, amelyekre a természettudományoknak és a társadalomtudományoknak szüksége van, továbbra is csupán és kizárólag a könyvekben található. Új formák alakultak ki, amelyek kezelése kívül esett az eddigi könyvtári gyakorlat keretein. Ezzel egyidejűleg az adatfeldolgozási technika fejlődése azt mutatta, hogy egyes tevékenységek, a számítógép és más, ahhoz kapcsolódó berendezések használata az információátvitel és -keresés új technikai lehetőségeit nyitják meg; ez pedig tullepte a hagyományos könyvtárosság határait. E két tényező együttes jelenléte pedig alapjaiban tette kérdéssé a hagyományos könyvtárosság dogmáit. A könyvtártudomány szellemi közösségének élgárdája ezért fejlesztette ki új és fejlődő tudományszakként a tájékoztatóstudományt.

A könyvtárosság, illetve a könyvtártudomány azonban ismeretkörök képvisel, amelynek hagyományos és történetileg bevett helye van az egyetemi oktatáson belül. A tájékoztatóstudomány sok képviselője a könyvtártudomány területéről került ki, míg mások egyéb tudománysszakokról jöttek át. Lényegében a könyvtárosképzést szolgáló programok három teljesen különböző típusú képzést valósítanak meg.

A könyvtárosképzés egyik típusa a hagyományos formákat állandósítja, kevésbé alkalmazkodik a korszerű követelményekhez, és a régóta bevált szaktárgyakat változatlanul a hagyományos módon oktatja. Talán megteszi azt az engedményt, hogy megváltoztatja az egyes tantárgyak nevét, esetleg új terminológiát alkalmaz, de a tantárgy elemei lényegében azonosak maradnak és a tanterv alapjául szolgáló anyag voltaképpen változatlan.

A képzés másik formája megtartja a könyvtárosképzés anyagának legjobb alkotóelemeit, de úgy igyekszik alkalmazkodni és ujitani, hogy a tananyagba beolvasztja a tudományterület fejlődésére befolyást gyakorló új és azzal kapcsolatban álló diszciplínákat, a tudományág friss szempontjait és távlatait. Azáltal, hogy a képzés könyvtárosképzés marad, e képzési formában résztvevők - noha tájékoztatóstudományi kérdések állnak érdeklődésük középpontjában - mégis a

könyvtárosság körében maradnak, annak szakmai érdekeivel azonosulnak, de már mint tájékoztatási szakemberek. Tehát világosan és egyértelműen a könyvtárossághoz kötődnek. Bár e szakemberek "mutációt" képviselnek, mégis még a könyvtárosok körébe tartoznak.

A képzési programok harmadik típusa már teljesen elszakad a hagyományos könyvtárosképzés tartalmától, s elemei teljes egészében a tájékoztatástudományra irányulnak. A Georgia Institute of Technology /Georgia Műszaki Egyetem/, az Ohio State University /Ohio Állami Egyetem/ és a Lehigh University /Lehigh Egyetem/ oktatási programjai képviselik ezt a képzési formát.

A teljesen új oktatási programok és - kisebb mértékben - azok, amelyek a tájékoztatástudománnyal a hagyományos keretek között foglalkoznak, arra törekednek, hogy hallgatóik magukénak tekintsék és teljes mértékben elsajátítsák azokat az elemeket, amelyek az információkezelés és -keresés kialakuló tudományszakának tudományos és magatartásbeli magját alkotják. Az erre irányuló erőfeszítéseket az jellemzi, hogy nagy súlyt helyeznek a számítógép-technikára, a nyelvészetre, a matematikára, a rendszertervezésre, a kommunikációra, a magatartástudományokra /behavioral sciences/ és a kibernetikára.

Az ilyen oktatási programok emellett jellegükénél fogva sokkal inkább kötődnek a kutatómunkához, s épülnek a kutatásra, mint a hagyományos könyvtárosképzés programjai. E kutatási elkötelezettségek mögött az az alapvető elgondolás húzódik meg, hogy maga a szakterület is még kialakulóban van, s kialakítása nem oldható meg további kutatómunka és az alapkérdések további elemző vizsgálata nélkül.

Az Egyesült Államokban azonban még tovább bonyolítja a helyzetet az, hogy az egyetemeken jó néhány egyéb tudományszak is a magáénak követeli a tájékoztatástudományt. Több egyetemen a számítógéptехnikai szakok /computer science/ hajlamosak arra, hogy azonosítsák magukat a tájékoztatástudománnyal. Vagyis, a számítógép-tudomány olyan, lényegében technikai problémaként fogja fel az információátvitelt és -keresést, amelynek megoldása csak a számítógépre alapított eljárások segítségével lehetséges. A villamosmérnöki, matematikai, ügyviteli-vezetéstudományi, sőt kommunikációs tanszékek és intézetek több egyetemen versengenek azért, hogy a tájékoztatástudományi tanulmányi központ szerepét is betöltsék. Ezért a "terminológiai érzékenység" rendkívül nagy.

Az Egyesült Államokban a tájékoztatástudományi képzés szintje is igen különböző. Legutóbbi fejlődését tekintve a könyvtárosképzés főként master szintű szakmai képzettséget adott. Tehát a hallgató, középiskolai tanulmányait befejezve, elvégez négy évet az egyetemen, megszerezve ezzel a bachelor fokozatot, majd ezután kezdi könyvtárosi tanulmányait. E tanulmányok megkezdésekor a hallgató általában 21-22 éves. Erre következik tehát az egyéves graduális /graduate/ képzés, amely a master fokozat elnyerésével végződik. A tájékoztatástudományi képzés ugyancsak ezen a fokon folyik, bár ilyen tantárgyak az egyetem alsóbb évfolyamain /undergraduate level/ is felvehetőek. A legérdekesebb munkák jelentős része a doktori szinten folyik. Az Egyesült Államokban a doktori fokozat megszerzéséért folytatott tanulmányok mindenekfelett a kutatásra épülnek.

Mivel a tájékoztatótudományi programok erősen a kutatási programokhoz kötődnek, a doktori fokozathoz kapcsolódó témák részesedése a kutatásban igen jelentősé válik. Emellett az új tanszervezetet és kutatógárdát is a doktori szinten készítik fel munkájukra és ők azok, akik eme új tudományok kialakításának kulcsembereként fognak működni. Ebből következik, hogy nagy figyelmet összpontosítanak erre a szintre.

A tájékoztatótudományi programokat fejlesztő és támogató egyik tényező az NSF /National Science Foundation = Nemzeti Tudományos Alap/ anyagi segítsége volt. Az Egyesült Államokban a National Science Foundation fontos katalizátori szerepet tölt be a kulturális intézmények és szervezetek kapacitásának növelésével, annak érdekében, hogy azok ésszerűen és hatékonyan irányítsák a tudományos információ áramlását és szervezését. E feladatának eleget téve a National Science Foundation olyan támogatásról gondoskodott, amely lehetővé tette, hogy a tájékoztatótudományi képzés keretében kutatási és fejlesztési tevékenység alakuljon ki. E támogatás alapján születtek meg olyan oktatási programok, mint amilyenek a Georgia Műszaki Egyetem vagy az Ohio Állami Egyetem keretében folynak, s ennek köszönhető, hogy több régi, hagyományos oktatási programon belül is végezhetnek tájékoztatótudományi kutatómunkát.

Az oktatással kapcsolatban az Egyesült Államok tájékoztatótudományi helyzetképének van még egy másik jelentős eleme is, mégpedig az ASIS /American Society for Information Science = Amerikai Tájékoztatótudományi Társaság/ anyagi hozzájárulása. E szervezet évekkel ezelőtt ADI /American Documentation Institute = Amerikai Dokumentációs Intézet/ néven kezdte működését, amelynek alapja a tagoknak a mikrofilmtechnika fejlesztéséhez fűződő közös érdeke volt. Az utóbbi években azonban az intézmény egyre inkább a tájékoztatótudomány új szakmai profiljának kialakítására törekvő szakemberek közös központjává vált. Az ASIS azoknak a könyvtári területen működő szakembereknek a gyűjtőhelye, akik a tájékoztatótudomány felé fordulnak, valamint azoké, akik a társadalom- és magatartástudományok területéről vagy a számítógép mellől áttértek az információkezelés és -keresés tanulmányozására, valamint azoké a kutatási és fejlesztési tevékenységet folytató szakembereké, akik egyetemi vagy könyvtári szervezetekben, illetve állami kutatóhelyeken, vagy bármely olyan kutatási, tanácsadói szervezetben működnek, ahol a tájékoztatótudományt jelentős kérdésnek tartják. Az ASIS éves áttekintést nyújtó kiadványa, az Annual Review of Information Science and Technology, a tudományok fejlődését számontartó tankönyvek közül a legfontosabb; folyóirata, a Journal of the American Society for Information Science közli az Egyesült Államok tájékoztatótudományi szakirodalmának legigényesebb munkáit. Akárcsak a United States Office of Education /az Egyesült Államok Oktatásügyi Hivatala/ támogatásával legutóbb létrehozott ERIC/GLIS /Educational Resources Information Center for Librarianship and Information Science = Oktatási Források Tájékoztatósi Központja Könyvtár- és Tájékoztatótudományi Központ/ a könyvtár- és tájékoztatótudomány kutatási és fejlesztési irodalmának központi dokumentációs szerveként is működik. Ennek értelmében feladatai közé tartozik a témakör irodalmának indexelése és referálása, valamint a tájékoztatótudománnyal összefüggő jelentősebb területeken a jelenle-

gi szakmai szintet áttekintő tanulmányok kidolgozása. Évi konferenciái pedig a lehető legtömörebben foglalják össze mindazt a tudnivalót, amit a tudományok ez idő szerint felmutathat.

A tájékoztatástudomány és a hagyományos könyvtárosság - ideértve még a szakkönyvtárosságot is - közötti egyik igen lényeges különbség abban áll, hogy a tájékoztatástudomány területének témái jelentős mértékben csoportosulnak azon technikai és rendszerszervezési kérdések és problémák köré, amelyek a tájékoztató munka tervezése és végrehajtása tökéletesítésének alapjait képezik. Ebben az értelemben a tájékoztatástudomány lényegében semleges értékűnek tekinthető. Tehát bizonyos mértékig egyféle mérnöki munkához hasonlítható, vagyis felhasználja az alaptudományok által megállapított elveket, s azokat az információfeldolgozás és irányítás leghatékonyabb és ésszerűbb módszereinek kialakításához és felhasználásához szükséges gyakorlat nyelvére fordítja. Amilyen mértékben növekszik a technikai kérdések jelentősége, olyan mértékben csökken a tájékoztatástudomány által felvetett társadalmi vagy politikai jellegű kérdések száma. Az tehát a feltételezés, hogy ami van, az megfelelő, s hogy egyre több ésszerű információs rendszer megtervezése és megvalósítása a fő kérdés. A tájékoztatástudományt még saját szakmai orgánusának, a Journal of the American Society for Information Sciencenek a hasábjain is támadták eme leszűkített szemlélete miatt.

Ha az Egyesült Államok tájékoztatástudományának, illetve tájékoztatástudományi képzésének egyáltalán van valami közös, általános érvényű jellemzője, úgy ez az állandó változékonyság. Ez azt jelenti, hogy még mindig az utkeresés korszakát éli és most próbálja kialakítani egységes arculatát. A tudománynak mint tantárgynak nincs egységes arculata, oktatói, kutatói és gyakorlati szakembergárdája, mely gárdának valamennyi tagja egyazon irányban és teljesen azonos célok érdekében munkálkodik. Művelőinek köre olyan szakemberekből tevődik össze, akik a legkülönbözőbb tevékenységi területekről kerültek ki és e terület problémáit is különféle módon szemlélik. A viták során a különféle nézetek ütköznek, s ennek hatására nehezen alakul ki a kölcsönös megértés. A probléma egyik tünetére jellemző az is, hogy miképpen próbálkozott az ASIS egyik bizottsága az Egyesült Államok egyetemi felsőfokú könyvtárosképzésének keretében tájékoztató szakemberképzési modell-programok kialakításával. E bizottság, amely a legkülönbözőbb szempontokat képviselő szakemberekből állt, a National Science Foundation támogatásával mintegy két évig dolgozott a tájékoztatástudományi képzés modell-programjainak megtervezésén. A korábbiakban végzett munkáról szóló jelentés az ASIS folyóiratának 1969. októberi számában jelent meg. A tájékoztatástudomány hagyományos elemeit és legújabb törekvéseit egyaránt képviselő csoport megmondósaiból adódó leglényegesebb probléma az, hogy látszólag lehetetlen olyan közös álláspontot kialakítani, amely a döntés alapjául szolgálhatna. Ily módon a döntés szükségszerűen sokkal inkább politikai jellegű, vagy legalábbis politikai megfontolások által befolyásolt és nem a lényegét figyelembe vevő. Egy ilyen csoporton belül sincs ugyan is kellő egyetértés még abban sem, hogy a kiképzettek által végzendő munkának mi a tartalma és tőlük milyen magatartást várnak el, milyen követelményeknek kell megfelelniök. A további egyeztetésre kiválasztott problémák, amelyek majd végső soron a tudományok kiérlelésé-

hez vezetnek, igen messze vannak a megoldástól, s valóban rendkívül nehéz és komplex jellegű kérdések.

Noha a képzésnek konkrét és összefüggő tudománysszakot, diszciplínát kell kialakítania, az is nyilvánvaló, hogy a különféle és sokak által különböző okoknál fogva fontosnak vélt műszaki, elméleti és elvont tantárgyak annyira szerteágazóak, hogy ez idő szerint igen kevés alapot nyújtanak a megegyezéshez. Az újabb tapasztalatok egyértelműen bizonyítják, hogy valamennyi kutatási és fejlesztési tevékenység során a gondolatok és erőforrások többsége inkább a gyakorlati kérdésekre irányult, semmint az alapkérdésekre. A probléma lényege tehát az, hogy a szakterület még nem hozta létre kutatói gárdáját, amely hajlandó lenne magára vállalni az elméleti alapvetés kidolgozásának feladatát, melyből a tájékoztatótudomány végül is kinőne. Továbbá, amennyiben még nem teljesen bizonyos, hogy pontosan mi a tájékoztatótudomány képzett kutatóinak és mérnökeinek feladata, és mivel az eddigi tapasztalatok még korlátozottak, még abban sincs pontos és teljes egyetértés, mik alkotják majd szakmai munkájuk elemeit. Ez lévén a helyzet, a képzett szakemberek mint kutatók változatlanul nem azon az uton járnak, mint tanítómestereik. A gyakorlati problémák iránt fogékonyaknak két választásuk van. Az egyik az, hogy magasabb beosztású könyvtári munkatárssá váljanak, s könyvtári jellegű szervezetekben rendszerlemezői feladatkörben működjenek. A másik pedig az, hogy tájékoztatói szakértőkké fejlődjenek, és kiaknázzák szakértelmüket mind a tájékoztatótudományi, mind az egyes szakmai-tudományos területeken. Egy olyan kulturában, amely alapvetően kételkedik a technikai erőfeszítések öncélúságában, hajlamosak vagyunk felvetni a kérdést, vajon a technikai provincializmus alapul szolgálhat-e az információs probléma megoldásához, s vajon a politikai és társadalmi felelősségtől megfosztott tájékoztatótudomány, amely végső célját a számítógép-technikában és az automatizálásban látja, szolgálja-e azokat a hasznos társadalmi célokat, amelyeket el kell érnie.

Ralph NADER, az amerikai felhasználók jelentős szószólója, az Association of Computer Machinery /Amerikai Számítógép Egyesület/ egyik utóbbi ülésén New Yorkban, a számítógépes szakemberek sokezres hallgatósága előtt vetette fel ezt a kérdést.

Kevés a hatékony oktatási anyag még a tantárgy műszaki vonatkozásait tekintve is, ami talán azt tükrözi, hogy nem tisztázott kérdés, milyen elemek tartoznak az oktatandó tananyagba. A tájékoztatótudomány területén kevés a tankönyv. A legáltalánosabban használt könyv BECKER és HAYES munkája^{1/}. MIHAJLOV munkája^{2/} angolul csak legutóbb vált hozzáférhetővé, az is csak vázlatos, nyers formában. Mindez mutatja, hogy a diszciplína fejlődésének még viszonylag kezdeti

1/ BECKER, Joseph - HAYES, Robert M.: Information storage and retrieval. New York - London, Wiley, 1963.

2/ MIKHAILOV [Mihajlov], A.I. - GILJAREVSKIJ [Giljarevszkij], R.Sz.: An introductory course on informatics/documentation. Paris, UNESCO, 1970.

stádiumában van. Nem világos azonban, hogy melyik az ok és melyik az okozat. Annyi bizonyos, hogy még nem termelődött ki az a tananyag, amely a munkát az általánosan elfogadott képzési mederbe terelné.

Amennyiben sikerült valamiről meggyőzőnöm Önöket, úgy az remélem, az volt, hogy az Egyesült Államokban a tájékoztatástudomány területe nyitott és meghatározatlan. Több különféle erő és tényező versenyez az elsőbbségért. Ezek az elemek legszembetűnőbben az ASIS érdeklődési körében és munkájában mutatkoznak meg. E szervezet egy nagy holding vállalathoz hasonlítható, amely helyt ad a legelterjedt érdeklődési szféráknak, melyek mindegyikéről az a véleménye, hogy a megszűlésre és elismertetésre törekvő tájékoztatástudomány elsőrendű alkotó-eleme. Az Egyesült Államok tájékoztatástudománya nem rendelkezik olyan formális egyetemi érdekszervezettel, mint amilyen a könyvtárosképzés esetében az Association of American Library Schools /Amerikai Könyvtárosképző Tanintézetek Szövetsége/. A tájékoztatástudomány bizonyos dilemmát jelent az egyetem számára. Mivel nem alakult ki még semmi bizonyos tájékoztatástudomány mibenlétéről és hovatartozásáról, az oktatási és kutatási erőfeszítéssel kapcsolatos döntések általában az illető felsőoktatási intézmény politikai helyzetének függvényei. A másik következmény az, hogy számos felsőoktatási intézményben sok olyan interdiszciplináris program folyik, amelyben a hallgatók valamely intézettel, tanszékkal rendelkező szak - pl. könyvtártudományi, tájékoztatástudományi vagy matematikai szak - keretében végzik tanulmányaikat, de ugyanakkor arra is ösztönzik őket, hogy az egyetemen belül még más szakhoz tartozó tárgyakat is vegyenek fel. Nem ritka dolog, hogy egy-egy hallgató, akinek szándékában áll a tájékoztatástudomány tanulmányozása, felvesz több könyvtáros tárgyat, számítógéppel kapcsolatos tárgyat, társadalomtudományi tárgyakat, sőt gyakran vezetéstudományt, nyelvészetet és matematikát is.

Kockázatos és tulságosan is merész dolog lenne részemről, ha csak kísérletet is tennék a jövő útjának meghatározására. Csupán annak előrejelzését kockáztatom meg, hogy - míg jelenleg már létezik egy elismert és talán valamilyen mérsékelt tekintélynek is örvendő könyvtártudomány - a jövőben kétségkívül a tájékoztatástudomány is új, elismert tudományszakként jelenik meg, mely tullepi a könyvek és könyvgyűjtemények által megszabott határokat és felöleli a kultúra valamennyi tájékoztatási problémáját. Ugyanis a tájékoztatástudomány - vagy bármely névvel is illetjük majd - úgy tűnik, magába foglalja egy érlelődő tudományszak kezdeti elemeit, amelynek megvan az ereje ahhoz, hogy egyaránt felölelje mindazokat a technikai és magatartásbeli-társadalmi elemeket, amelyek az információk hasznosításával, az információ iránti igénnyel és annak felhasználásával, valamint az információs gyakorlatlall és technikával kapcsolatosak. Minden tapogatózás, minden kísérlet, minden vita és minden kutatás kétségkívül e véggél elérésére törekszik. Még nem világos, de talán nem is nagyon fontos, hogy végül a diszciplinák melyik alcsoportja fog felülkerekedni és meghatározó szerepet játszani a tájékoztatástudomány sorsának alakulásában. És talán az a legvalószínűbb, hogy az új tájékoztatástudomány valamiképpen szintetizálja majd a könyvtártudományt, a számítógép-tudományt és mindazokat az egyéb tudományokat, amelyekre ma még pusztán úgy tekintünk, mint a tájékoztatástudomány problémáinak és feladatainak megoldásához szükséges ismeretekre. Ma még csak

annyit mondhatunk, hogy a tájékoztatótudomány az Egyesült Államokban és talán szerte a világon mindenütt az egyik legmozgalmasabb szellemi diszciplína még akkor is, ha igen szerteágazó elemei, pontos irányának, sőt mibenlétének meghatározatlansága csüggesztően hat. Talán éppen ez az oka annak, hogy olyan bizonytalan érzést keltő és ugyanakkor izgalmas dolog e törekvő és fejlődő új szakág részesének lenni.

2200

külföldi
és hazai
szakfolyóiratban
figyeli az Önt
érdeklő témát
az OMKDK

**témafigyelő
szolgálat**

Speciális témák!
Folyamatos tájékoztatás!
Havi kiküldés!

FIGYELŐSZOLGÁLATI OSZTÁLY

BUDAPEST,
VIII. Reviczky u. 6.

WASSERMAN, P.: Education for information science in the United States

Information science as it is understood in Europe tends to be a further extension of an area widely known as documentation. In the United States documentation forms part of special librarianship while information science is understood as computer-assisted information processing, and as a series of problems, theoretical and practical, connected with the information flow, systems analysis, etc. Information science is an emerging "new" discipline in the process of formation, thus neither its definition nor its content, nor even its educational implications are clearly and unambiguously defined in the United States.

At the higher educational level, three major lines of education for information science may be observed. The first is in fact a traditional library education which tends to adapt itself to modern trends only inasmuch as it changes the titles of certain courses or adopts new terminology.

The second line or conception of information science education tends to combine the best and most useful elements of traditional library science with certain elements of information science. As a result, specialists graduating from such universities represent a certain "mutation", being information scientists within a librarianship.

The third main line - as represented by the Georgia Institute of Technology, Ohio State University and Lehigh University - tends to break with traditional programs in librarianship fully to concentrate on what is called information science. Their curricula place special emphasis on such courses as computer technology, systems design, mathematics, cybernetics, communication, linguistics and behavioral science. Education for information science is generally going on at the master or doctoral level and candidates for these degrees are bound to conduct research work. This is particularly important because information science is still in the process of formation and the final formulation of the concept, content or definition of the subject field may be attained by the help of researches in the subject field.

The development of information science programs are considerably supported by the National Science Foundation and the American Society for Information Science /formerly: American Documentation Institute/. These two organizations have given substantial support, among others, for the elaboration of a model-curriculum for information science /1969/. Despite many efforts at unification, both the conception and education for information science still show a variegated picture, a fact indicating that this discipline is at the initial stage of its development.

ВАССЕРМАН, П.: Подготовка специалистов по информационной науке в Соединенных Штатах Америки

В Европе под информационной наукой вообще понимается документационная деятельность. В Соединенных Штатах Америки документация входит в число задач специальных библиотек; под информационной наукой понимаются скорее обработка информации при помощи вычислительных машин, поток информации, анализ системы и соответствующие теоретические проблемы.

Информационная наука является "новой" наукой, находящейся в стадии формирования, таким образом ее определение и толкование — даже вопросы, связанные с ее обучением — не однозначны в США.

Наблюдаются три направления преподавания информационных знаний на уровне университетов; собственно говоря, в первом случае речь идет о традиционной подготовке библиотекарей, были изменены лишь названия некоторых дисциплин и некоторые термины.

Во втором случае наилучшие составные элементы библиотечного дела смешиваются с некоторыми частями специальных знаний по информации; выпускники представляют собой определенную "мутацию", они являются специалистами по информации в области библиотечного дела.

Третье направление — Georgia Institute of Technology, Ohio State University, Lehigh University — полностью отрывается от традиционной подготовки библиотекарей и базируется в полной мере на информационной науке. В учебном материале выдвинуты на первый план вычислительная техника, проектирование систем, математика, кибернетика, коммуникация, лингвистика, наука о поведении.

Преподавание информационной науки вообще ведется на уровне "master" или на высшем "докторском" уровне, так как условием этих является исследовательская деятельность. Это важно и потому, что информационная наука находится на стадии становления и эта специальная область может укрепиться именно на базе результатов исследований.

Развитие программ по информационной науке поддерживается и Государственным научным учреждением (National Science Foundation) и Американским обществом по информационной науке (American Documentation Institute). Эти две организации поддерживали в числе других работу над составлением образцового учебного плана по информационной науке (1969 г.).

Несмотря на усилия сплотить эту область, толкование и преподавание информационной науки не одинаковы. Это показывает на то, что эта наука находится только в начальной стадии ее развития.

=
=
=

WASSERMAN, P.: Informationswissenschaftliche Bildung in den Vereinigten Staaten

In Europa versteht man unter Informationswissenschaft im allgemeinen Dokumentationstätigkeit. In den Vereinigten Staaten gehört die Dokumentation zu den fachbibliothekarischen Aufgaben; unter Informationswissenschaft wird hier vielmehr die Informationsbearbeitung mittels elektronischer Datenverarbeitung, Informationsfluss, Systemanalyse, sowie deren theoretische Probleme verstanden.

Die Informationswissenschaft ist eine "neue", im Entstehen begriffene Wissenschaft, ihre Bestimmung, Interpretierung - sowie deren didaktische Beziehungen - sind auch in den Vereinigten Staaten keineswegs eindeutig.

Im Unterricht der Informationsfachkenntnisse können auf Universitätsniveau drei Richtungen beobachtet werden: im ersten Fall handelt es sich eigentlich um eine traditionelle Bibliotheksbildung, mit höchstens soviel Zugeständnis, dass die Benennung - eventuell die Terminologie - gewisser Gegenstände verändert werden.

Im zweiten Fall werden die besten Elemente der Bibliothekswissenschaft mit einzelnen Bestandteilen der Informationsfachkenntnisse vermischt; die gebildeten Spezialisten repräsentieren eine gewisse "Mutation": sie sind Informationsspezialisten innerhalb des Bibliothekswesens.

Die dritte Richtung - Georgia Institute of Technology, Ohio State University, Lehigh University - reißt sich von der traditionellen Bibliotheksbildung völlig los und ist im ganzen auf die Informationswissenschaft gerichtet. Das Unterrichtsmaterial legt grosses Gewicht auf Computertechnik, Systemprojektierung, Mathematik, Kybernetik, Kommunikation, Linguistik und Verhaltenswissenschaft. Die informationswissenschaftliche Bildung erfolgt auf "Master" - oder auf dem höheren "Doktorat"-Niveau, da die Forschungstätigkeit auf dieser Bedingung beruht. Das ist auch darum wichtig, weil die Informationswissenschaft im Entstehen begriffen ist und dieses Fachgebiet gerade mit Hilfe der Forschungsergebnisse erstärkt werden kann.

Die Entwicklung der informationswissenschaftlichen Programme werden von der National Science Foundation und der American Documentation Institute unterstützt. Diese zwei Organisationen beförderten unter anderem die Ausarbeitung eines informationswissenschaftlichen Modellprogramms /1969/.

Trotz Einigungsbestrebungen ist die Interpretation und der Unterricht der Informationswissenschaft noch höchst divergent, was darauf hinweist, dass sich dieser Wissenschaftszweig noch im Anfangsstadium seiner Entwicklung befindet.